

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ ІЗ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Актуальність дослідження зумовлюється тим, що інтегративні тенденції, породжені впливом на сучасний соціум процесів глобалізації, охоплюють всі сторони життєдіяльності людського суспільства, кардинально трансформують усталені ідеали, уявлення, погляди на реалії спільного співіснування та міжкультурної взаємодії. Становлення глобального комунікаційного простору здійснює вагомий вплив на системоутворювальні компоненти культури, на всі сторони життя суспільства й окремої людини. Інтегративна гіперкультура змістово збагачує різноманіття локальних культур, розширюючи і поглиблюючи площину міжсуб'єктної взаємодії на підґрунті адекватного рефлексивного ставлення до найбільш доступних, співпадаючих або майже ідентичних іншомовних смислових конструктів. В умовах всеосяжного переважання інтегративних мовних тенденцій, національні культури ніби «втягуються» в єдину комунікаційну єдність, що виступає самостійною силою та спрямовує своїх суб'єктів до діалогу на рівні нових настанов та імперативів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що у науковому доробку вчених висвітлено проблематику формування міжкультурної компетентності фахівців різних напрямів, зокрема: С.Міхєєва (фахівців

курортного сервісу); Ю.Бондаренко, О.Зеліковська, Г.Чередніченко, О.Фролова (економічних спеціальностей), Ю.Бжиська, Дж.Хофстед (міжнародного бізнесу), І.Грібан (фахівців по зв'язкам с громадськістю), С.Александрова (туризм), Т.Осадча, N.Zakaria (менеджерів), Т.Маркова, О.Зеленська Т.Шмідт (військових, курсантів, офіцерів), І.Плужнік (гуманітарного профілю) та ін.

Категоріально-змістовий аналіз концепту “міжкультурна компетентність” дозволив зафіксувати його міждисциплінарний характер, простежити динаміку розвитку поняття, констатувати варіативність підходів до визначення його змісту. Так, дослідники переважно трактують міжкультурну компетентність як “погляд і проникнення в чужу культуру” (Г.Нейнер та ін.), “здатність до комунікації, засновану на знаннях культурного контексту” (Х.-У.Канг та ін.), “сукупність знань, навичок і умінь, загальних для всіх комунікантів, необхідних для досягнення взаєморозуміння” (А.Садохін та ін.) “досвід спільного міжкультурного буття, синергії” (М.Томас та ін.), “комплекс соціальних навичок і здібностей” (Ю.Рот, Г.Коптельцева та ін.), “інтегративну якість особистості” (І.Переходько та ін.), “позитивне ставлення до наявності в суспільстві різних етнокультурних груп” (Т.Грушевицька та ін.), “інтегральне особистісне утворення” (Т.Парфьонова та ін.), “сукупність професійно-предметних, соціокультурних та культурно-прагматичних знань та стратегій” (О.Сиром'ясов та ін.) тощо.

Водночас, невирішеною дотепер залишається проблема формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців із міжнародних відносин в освітньому середовищі класичного університету.

Мета статті полягає у визначенні сутності міжкультурної компетентності фахівців із міжнародних відносин спираючись на результати аналізу наукових джерел.

Виклад основного матеріалу статті. Насамперед, слід сфокусувати увагу не тільки на усебічному розгляді терміносполучення “міжкультурна компетентність”, а й на студіюванні його як визначального елемента теорії міжкультурної комунікації в аспекті підготовки майбутніх фахівців із міжнародних відносин. Галузь професійної діяльності політологів-міжнародників уміщує міжнародні політичні, економічні, наукові, військово-політичні, гуманітарні, ідеологічні відносини, світову політику; регулювання глобальних політичних, економічних, військових, екологічних, культурно-

ідеологічних та інших процесів; міжнародні зв'язки в галузі культури, науки, освіти; сфери засвоєння загальносвітового простору, дипломатія, міжнародні відносини і зовнішню політику України, транскордонні зв'язки України з іншими державами, основи аналізу сучасних глобальних проблем; вища освіта у сфері міжнародних відносин і комплексного забезпечення міжнародної безпеки.

Принципову значущість в аспекті нашого дослідження має аналіз міжкультурної компетентності фахівців - представників полюсу професій, діяльність яких відтворюється у площині міжнародних відносин та міжнародної економіки. Продуктивними в аспекті дослідження є наукові розвідки Г.Копил [4], в яких представлено аналіз проблематики міжкультурної компетентності фахівців з міжнародної економіки. Авторка послуговується поняттям “інтеркультурологічна компетентність”, яку тлумачить як інтегративну якість особистості, що передбачає усвідомлення мотивів професійної діяльності та визначення пріоритету інтеркультурологічних знань, умінь для професійного розвитку й самовдосконалення, інтегрує в собі знання, уміння і навички фахівця у галузі міжнародної економіки, які дозволяють швидко та ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах міжкультурного діалогу на інформаційно-перцептивному (здатність розпізнавати та інтерпретувати інтеркультурологічні аспекти та творчо реагувати на них) та операційно- дієвому (уміння застосовувати інтеркультурологічні знання у міжкультурному діловому спілкуванні) рівнях. На нашу думку, використання дослідницею позначення “інтеркультурологічна” зміщує акценти у розумінні міжкультурної компетентності в бік надання першочергового значення площині міжкультурного діалогу та ефективної міжкультурної комунікації на державному рівні.

Майже вичерпним видається визначення міжкультурної компетентності подане С.Александровою [1]. Міжкультурну компетентність дослідниця пропонує розглядати як складне особистісне утворення, що вміщує знання про рідну й іншу культуру, уміння й навички їх практичного застосування, певні якості особистості, практичний досвід взаємодії із представниками іншої культури. Міжкультурна компетентність на думку вченої базується: *на знаннях*: мови іноземного партнера, культури країни (історії, мистецтва, економіки тощо); міжкультурних розходжень, психології, можливих бар'єрів міжкультурної взаємодії, способів їх запобігання та подолання, культурних

цінностей і установок власної й інших культур, відносності цінностей тощо; *на уміннях*: уміння діяти відповідно до норм іншої культури в ситуаціях міжкультурного спілкування, сприймати психологічні, соціальні, культурні розходження; справлятися зі стресом, переборювати протиріччя й конфлікти в контактах, здійснювати міжкультурну комунікацію в стилі співробітництва, аналізувати свою й іншу культуру, переборювати стереотипи; обирати комунікативні засоби залежно від ситуації спілкування тощо; *на досвіді* міжкультурного спілкування; *на готовності і бажанні* особистості вступати в контакт із представниками країн світу; відкритості до пізнання інших культур; *на особистіших якостях*: терпимість до неоднозначності (здатність справлятися без агресії із суперечливими ситуаціями); емпатія (здатність поставити себе на місце співрозмовника, зрозуміти його точку зору, відчувати його стан і врахувати це у поведінці); стійкість до дратівних факторів у міжкультурному спілкуванні; відсутність упереджень (здатність сприймати, переробляти незвичну, суперечну попередньому досвіду інформацію), комунікабельність, толерантність, гнучкість мислення, тактовність тощо.

Дослідницею І.Петровою [5] здійснено ґрунтовний аналіз змісту підготовки майбутніх фахівців з міжнародних відносин у вищих навчальних закладах. На думку вченої, професійно-комунікативна іншомовна культура фахівця-міжнародника є інтегративно-функціональним особистісним утворенням, що відображає комплекс засвоєних моделей ситуаційної нормативно-рольової поведінки; визначає ефективність особистісно-ділової взаємодії між реципієнтами з урахуванням їх соціокультурної специфіки, традицій та етноментальних особливостей. Учена наголошує, що дана культура є одним з провідних чинників формування позитивного іміджу фахівця-міжнародника, оскільки вона сприяє успішній самопрезентації фахівця, підвищенню його ділової активності, ефективності вирішення професійних завдань у сфері міжкультурних комунікацій. У складі професійно-комунікативної іншомовної культури фахівця-міжнародника дослідницею виокремлено професійно-деонтологічну, перцептивно-комунікативну, інтерактивно-практичну, професійно-акмеологічну підструктури.

Таким чином, узагальнення наукових позицій авторів (С.Александрова, І.Бахов, О.Воевода, Г.Копил, І.Петрова, С.Радул та ін.) щодо визначення загального змісту поняття міжкультурна компетентність та накреслення її провідних структурних

елементів дозволяє *уточнити, що міжкультурна компетентність* передбачає розвинену готовність студента університету до участі в міжкультурній комунікації, зокрема на професійному рівні. Вона є інтегративною професійно-особистісною якістю, яка синтезує сукупність лінгвістичних, соціокультурних, професійних, культурологічних знань, умінь вербальної, невербальної і паравербальної комунікації, загальнокультурних та культурно-специфічних умінь, орієнтації (лінгвокраїнознавчої, пізнавальної, лінгвістичної, предметної, поведінкової орієнтацій) на комунікацію, на змістовно-смысловій основі продуктивної реалізації функціоналу Діалогу Культур як освітнього мета-принципу. Сформованість міжкультурної компетентності уможливорює розуміння закономірностей розвитку культури як процесу створення, збереження і трансляції загальнолюдських цінностей; орієнтацію у традиціях, реаліях, звичаях, духовних цінностях не лише свого народу, але й інших націй; уміння спілкуватись іноземною мовою в сучасному світі, оперуючи культурними поняттями й реаліями різних народів.

Спираючись на вищезазначене, *міжкультурну компетентність фахівців із міжнародних відносин* визначаємо, як інтегративний системний конструкт, що відображає синтез соціокультурних, етнолінгвокультурологічних, культурно-прагматичних знань, інтегративних стратегій культурно- поведінкових практик та стратегій відображення культурного фону в мовному контексті; інтерактивних умінь як комунікативних стратегій та моделей мовленнєвої поведінки, функціонал іншомовного ділового спілкування, уміння самопрезентації та самоіміджування; усвідомлення потенціалу соціокультурного дискурсу та концептуальної значущості етномовної свідомості для професійного самовдосконалення; усталену суб'єктну позицію щодо поліфонії етнокультурної моделі світу; національну та етнокультурну конгруентність як настанову на міжкультурну синергетику в межах парадигми Діалогу Культур.

Підсумовуючи **висновки** з даного дослідження стверджуємо, що у зв'язку з інтеграцією України у світовий економічний простір, її приєднанням до Болонського процесу, зміцненням культурних зв'язків з іншими країнами перед вищою освітою постає необхідність у підготовці фахівців, кваліфікація яких повинна відповідати міжнародним вимогам до професіоналів, які працюють у галузі міжнародних відносин. Міжкультурна комунікація фахівця із міжнародних відносин зумовлює успішність його професійної діяльності і є показником його

професійної зрілості та активності. У дослідженнях учених міжкультурна компетентність розглядається як необхідна умова для успішної інтеграції у світовий соціум, що дозволяє ефективно брати участь у процесі міжкультурної комунікації й уникати негативних впливів глобалізації.

Література:

1. **Александрова С.А. Формування міжкультурної компетентності студентів туристських спеціальностей / С.А.Александрова // Теорія і практика профосвіти: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. - № 14 (225). - 2011. - С.6-14.**

2. **Бахов І.С. Готовність до міжкультурної комунікації як критерій сформованої міжкультурної компетентності студента університету [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2012_3/12bisksu.pdf**

3. **Воєвода Е.В. Теория и практика профессиональной языковой подготовки специалистов-международников в России: Автореферат дис....докт. пед.наук.: 13.00.08 - специальность «Теория и методика профессионального образования» / Е.В. Воевода. - Москва, 2011. - 38 с.**

4. **Копил Г.О. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з міжнародної економіки у процесі вивчення іноземних мов: дис....канд.пед.наук: 13.00.04 - спеціальність «Теорія і методика професійної освіти» / Г.О.Копил. - Житомир, 2007. - 178 с.**

5. **Петрова И.Н. Формирование профессионально-коммуникативной иноязычной культуры будущего специалиста-международника: Автореферат дис....канд.пед.наук: 13.00.08 - специальность «Теория і методика профессионального образования» / Ирина Николаевна Петрова. - Москва, 2012. - 26 с.**

6. **Радул С.Г. Формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови у процесі виховної роботи у вищих навчальних закладах / С.Г.Радул // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: Збірник наук.праць. - Вип. 16, книга 1.-С.283-291.**

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТОЛОГАМИ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ РЕГІОНУ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

У статті висвітлено аспекти теоретичних, методичних і практичних засад підготовки маркетологів до управління туристичною діяльністю регіону у сфері туристичних послуг.

Ключові слова: туризм, маркетолог, туристична діяльність, сфера послуг, управління, регіон.

В статье освещены аспекты теоретических, методических и практических основ подготовки маркетологов для управления туристической деятельностью региона в сфере туристических услуг.

Ключевые слова: туризм, маркетолог, туристическая деятельность, сфера услуг, управление, регион.

The aspects of theoretical, methodological and practical training of marketing managers for tourist activity in a region are highlighted in the article. The important factor in the development of tourism in a region is to evaluate the economic and geographical situation of a tourist enterprise in a given region. Methods of assessing the geographic location of a tourist enterprise is a decisive factor for not only the location of major tourist sites but ancillary are as and tourist activities that are part of the common factors of tourist business. As a result of territorial differentiation of the natural resources and environment various territorial tourist complexes are formed which affect the general condition and development of tourism in Ukraine. Forming policy of long-term development of recreational tourism in the region should proceed from the fact that there is a number of objective and subjective factors which determine the actual conditions of their implementation.

Thus, the article is devoted to the problem of professional education of marketing managers for tourism.

Key words: tourism, marketing manager, tourism activities, services, management and region.

УДК:327+371.15+372.461

Сніговська О.В.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ ІЗ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

У статті висвітлено результати аналізу наукової літератури з проблематики міжкультурної компетентності студентів, зокрема майбутніх фахівців із міжнародних відносин у вищому навчальному закладі. Спираючись на результати аналізу наукових джерел визначено зміст феномену "міжкультурна компетентність фахівців із міжнародних відносин" в контексті сучасної парадигми Діалогу Культур.

Ключові слова: міжкультурна компетентність, майбутні фахівці із міжнародних відносин, парадигма Діалогу Культур.

В статье отражены результаты анализа научной литературы по проблематике межкультурной компетентности студентов, в частности будущих специалистов по международным отношениям в высшем учебном заведении. Опираясь на результаты анализа научных источников, определено содержание феномена "межкультурная компетентность специалистов по международным отношениям" в контексте современной парадигмы Диалога Культур.

Ключевые слова: межкультурная компетентность, будущие специалисты по международным отношениям, парадигма Диалога Культур.

The article provides an analysis of scientific literature on the problems of intercultural competence of students, future specialists in international relations in higher education. Based on the analysis of scientific sources the contents phenomenon of «intercultural competence of specialists in international relations» in the context of the current paradigm Dialogue of Cultures.

Key words: intercultural competence, future specialists in international relations, paradigm Dialogue of Cultures.

УДК 81'271:378

Тимкова В.А., Марцінко Т.І.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ СУЧАСНОГО АГРАРІЯ

У статті досліджено особливості функціонування фразеологізмів у офіційно-діловому стилі української мови та в професійному мовленні сучасних аграріїв. Проаналізовано роль стилістично нейтральних фразеологічних одиниць, що характеризуються міжстильовим уживанням як в усному мовленні, так і в текстах ділових паперів, що є невіддільною складовою успішного професійного зростання аграріїв. Актуальність дослідження зумовлена не лише його зверненням до надзвичайно популярної нині в лінгвістиці теми фразеології, а й необхідністю виховувати свідоме прагнення до вивчення мовного надбання рідної держави в офіційно-діловому мовленні. Важливим аспектом фахової мовної підготовки студентів-аграріїв є знання ними фразеологічних норм сучасної української літературної мови під час вивчення української мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: фразеологічні одиниці, фразеологізми, книжні фразеологізми, усталені звороти, офіційно-діловий стиль, професійна культура, мовлення аграріїв, культура мовлення, фразеологічні норми, мовна підготовка студентів.